

JUBILEUMI SZIMPÓZIUM

MŰVELŐDÉSI KÖZPONTOK

► Agora PÓLUS Győrben: Mobilis

Az Agorák világa

A 140 éve született Gróf Klebelsberg Kunó válás- és közoktatásügyi miniszter, talán elsőként a magyar kultúrtörténetben, 1928. májusi, a tárca működését tárgyaló parlamenti expozéjában külön kiemelte a technikai haladás jelentőségét a műveltség terjesztésében.

„Mikor a rádió általánosabbá lett, nekem az volt az érzésem, hogy azt majdnem azért találták fel, hogy az Alföld szétszórt népéhez beszélhessünk. Most bevezetjük a rádiót minden egyes tanyasi iskolába, és téli délutánokon, amikor a tanyás ember nem tudja, hogy mit csináljon, felolvastatjuk a lapokat és utána szakszerű előadásokat tartunk. Így megvan az a felemelő érzésünk, hogy olyan auditoriumhoz fogunk beszélni, amilyenhez azelőtt beszélni nem lehetett. Az egész technikai kultúrát a magyar népművelés szolgálatába kell állítani.”

E forradalmi, az akkori Európában is elsőrendű gondolatok a békésvármegyei Népművelési Bizottság akkori évkönyvében citáltaknak elő a rádió és a gramofon közműveltségben betöltött szerepének fontosságáról szóló fejezetben, míg néhány oldallal később a vetítő- és mozigépek, illetve a „diapozitívügy” jelentőségéről olvasha-

tunk. Nyolcvanhét év múltán leszögezhetjük, Klebelsberg álma beteljesedett: a technikai kultúra a művelődés szolgálatában áll – és szinte nyomon követhetetlen gyorsasággal fejlődik...

„A kultúra várost épít” volt a jelmondata annak az uniós finanszírozású infrastrukturális programnak, melynek felhívásai 2008-ban láttak napvilágot, s melyek kiemelten olyan megyei jogú városoknak szóltak, amelyek jövőképükben fontos szerepet szántak a kultúra településfejlesztő erejének. A program az Agora nevet kapta, utalva ezzel a feladat közéleti fontosságára, a helyi társadalomban betöltött koordinációs és párbeszédteremtő szerepére. A két kiírás közül az egyik, az Agora PÓLUS a 2005-ben fejlesztési pólusokká emelt nagyvárosainkat érintette, míg a másik, a szimplán Agora nevű szólt a többi megyei jogú városnak.

Az Agora PÓLUS-nak – mely egy, a felsőoktatáshoz szorosan kapcsolódó konstrukció – közvetlen célja egy olyan közművelődési intézmény létrehozása, mely egy helyen biztosítja a pólus tematikájához illeszkedő ismeretterjesztő funkciókat és a helyi társadalom igényeire összpontosító közösségi szolgáltatásokat.

► Kísérleti bemutatók a Mobilisban

► Agora Tudományos Élményközpont, Debrecen

Az Agora PÓLUS-okban a látogatók interaktív módon ismerhetik meg az adott város felsőoktatásához és gazdaságához kötődő tudományterületeket, elősegítve ezzel a pályaválasztást és a munkaerőpiac kedvező térségi alakulását. Együttal ezek az Agora PÓLUS-ok az egyetemek →

► Vértesszéki Agora, Tatabánya

→ közönségkapcsolati pontjaiként is működnek, bemutatók szakmai műhelyeit, tudományos eredményeit. Itt 8,3 milliárd forint támogatás állt összesen a pályázók rendelkezésére.

Az első Agora PÓLUS Győrben nyílt 2012 márciusában, a Széchenyi Egyetem területén. A neve mind tematikáját, mind megvalósítási formáját elárulja: *Mobilis Interaktív Kiállítási Központ*. A Wankel-motor dugattyúját idéző kétszintes épület egy 3000 m²-es tudományos élményközpont, centrumában a gépek, s kiemelten az autók technikai rejtelmével. Célja a minden korosztályt megérintő, műszaki kreativitásra építő ismeretterjesztés, és az, hogy a fiatalok kedvet kapjanak a mérnöki munkához. A *Mobilis* így nemcsak a győri egyetem, hanem a helyi járműipar háttérintézményévé is válhatott.

Szegeden a *Szent-Györgyi Agora* mintaszerű szimbiózisa egy közművelődési intézménynek és egy tudományos ismeretterjesztő központnak. A Százszorszép Gyermekház klasszikus

► Agora Szekszárd: Babits Mihály Kulturális Központ

► Bessenyei Ferenc Művelődési Központ, Hódmezővásárhely

művelődésszervezési modelljére épült rá a Tudományegyetem informatikai látogatóközpontja és az MTA Biológiai Kutatóközpontjának látványlaboratóriuma. Az épület hasznos alapterülete 6860 m². A Szent-Györgyi Agora 2012 decemberében nyitotta meg kapuit.

Debrecen Agorája hét természeti tudományág rejtelmébe enged bepillantást a csillagásztól az orvos-biológiáig. A Debreceni Egyetem botanikus kertjében a néhány hónapja megnyílt három szintes élményközpont 5300 m²-en várja látogatóit.

A negyedik nagyváros Miskolc, még adós a beruházással, a tervek szerint novemberre készül el ismeretterjesztő központjuk.

A másik *Agora-konstrukció* célja egy olyan közművelődési intézményrendszer kialakítása, amely összekapcsolhatja a közoktatási és közművelődési rendszereket, javíthatja az élethosszon át való tanulás feltételeit, s magas

színvonalú kulturális szolgáltatásokat biztosít. Az ehhez rendelkezésre álló 14,6 milliárd forintos forrásra 2008-ban kétfordulós pályázatot írt ki a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség.

A pályázat fő céljai a következők voltak:

1. Multifunkcionális közösségi központ létrehozása
2. Községi, képzési és élményfunkciók egy komplexumba történő telepítése
3. Területi közművelődési tanácsadó szolgáltatató funkció kialakítása

A tizennégy pályázó város közül végül heten értek célba.

Elsőként Kaposvár, ahol az Együd Árpád Kulturális Központot 2011. augusztus 13-án egy nagyszabású Rippl-Rónai-kiállítással nyitották meg. Az 5100 m²-es üvegpalotában 400 fős rendezvényter, képtár, próbatermek, művészeti

alkotóterek, kávézó és étterem várja a látogatókat.

A legkisebb testvér, a *hódmezővásárhelyi* Bessenyei Művelődési Központ 2012. augusztus 31-én nyitott, a megújított régi ház mellett egy új épülettel is gazdagodva.

Ezután 2013. január 22-én következett *Békéscsaba*, ahol a régi Ifiház megújított épülete a Csabagyöngye nevet kapta, s Agoraként csak központi kupolatermét illetik. 6100 m²-es alapterületen két összenyitható rendezvényter, két 150 fős terem, 4 önálló kiállítóter, 13 foglalkoztató, zöldtető, víz menti terasz, vendéglátóhely, öltözők, irodák, műszaki terek alkotják az épületet.

Még ugyanez év áprilisában megnyílt *Tatabányán* a Vértess Agorája. A több mint 6500 négyzetméteres épületkomplexum közművelődési és közösségi feladatokat lát el. Az intézményben színházterem, kamaraterem, kortárs

► Csabagyöngye Kulturális Központ, Békéscsaba

► Hangversenyterem, Csabagyöngye Kulturális Központ

kiállítóter, foglalkoztatók, kávézó és étterem várja a látogatókat.

Szekszárdon az Agora program eredményeként a komplex szolgáltatásokra képes 7600 m²-es épületegyüttesben korszerű színházterem, rendezvényterem és mozi terem jött létre, a kiválóan felszerelt foglalkoztatók mellett kényelmes pihenő- és vendéglátótér, s külön épületben a Művészetek Háza szolgálja a magas szintű kultúrákövetítést. A megnyitóra 2013 augusztusában került sor.

A következő nyitásra egy évet kellett várni. *Szolnokon* a meglévő kulturális központ mellé egy új szárny épült. Az Agora-épület többfunkciós földszinti tere mellett előadóteremmel, kiállítóterrel, gyermekjátsszóval, új foglalkoztatókkal gazdagította az „Aba-Novák” kínálatát.

A *nyíregyházi* Agora most januárban nyitotta meg kapuit. 1700 négyzetméternyi közösségi

► Esküvő az Ez Multifunkciós teremben. Csabagyöngye Kulturális Központ

és 1100 négyzetméter multifunkciós teret alakítottak ki, és egy közel 700 négyzetméteres rendezvényter áll a vendégek rendelkezésére.

Látjuk, mindenhol vannak rendezvényterek, galériák, gyermekjátsszók, próbatermek, foglalkoztatók, kávézó és étterem, s az épületek felújítás eredményeként születtek, ahogy ezt a pályázat előírta. Az átlagos alapterület 5–6000 m², a bekerülések 2 milliárd körüliek, kiemelték a *multifunkciós terek* és a *21. századi építészeti és műszaki színvonal*. Látjuk azt is, ebben az azonosságban mégis tíz teljesen különböző eredmény született. Tíz önálló arculat, ami Miskolc mellett a legújabb hírek szerint *Kecskemét*, *Szombathely* és egy-két középváros fejlesztése kapcsán továbbiakkal gazdagodhat. Bár nem volt közvetlenül részese az Agora-programnak, de az áttekintésből semmiképp sem hagyható ki Budapest, kiemelten a RAM és a MOM Kulturális Központ. Azt is le kell szögeznünk, hogy a közel ötszáz IKSZT-vel és többtu- →

► A Multifunkciós terem a Hangversenyteremmel összenyitva rockkoncerthez. Csabagyöngye Kulturális Központ

→ catnyi művelődési házat érintő belváros-rehabilitációs felújítással együtt ez alatt az öt év alatt a magyar kulturális élet ritkán tapasztalható infrastrukturális töltést kapott.

Ez a töltés viszont elképesztő energiákat szabadított fel. Szemképráztaó rendezvény-számok és látogatottsági mutatók, kiváló közösségi eredmények, elismerő értékelések és közönségsiker kíséri a programok fenntartási idejének első szakaszát.

Miben rejlik az Agora-típusú közművelődési központok titka? Ha egy szóban szeretnénk megfogalmazni, leginkább a minőségben. Minőség az infrastrukturális feltételrendszerben és minőség a kulturális szolgáltatásokban.

S mindezek egyik legfontosabb feltétele a **funkcionális alkalmasság**:

→ A **technikai kiválóság**, a megszerzhető legmodernebb berendezések használata, állaguk megóvása, az eszközpark folyamatos fejlesztése, a munkatársak szakmai kvalitásainak kiteljesítése. Itt ki kell emelnünk, hogy a Pólusok ismeretterjesztő központjainak szemléltető technikája európai színvonalú, több tekintetben pedig egyedülálló. Hatalmas eredmény, hogy a rendezvényszolgálat és a közösségi foglalkoztatások területén is minőségi berendezések állnak az Agorák rendelkezésére.

→ A **közönység** lehető legalaposabb, minden igényre kiterjedő kiszolgálása, ami a műszaki személyzet belső igényességének meglétét, fokozatos fejlesztését jelenti.

→ Az épületi adottságok **multifunkcionális** lehetőségeinek minél szélesebb körű kiaknázása igényes szervezőmunkával, minőségi produktumokkal, az élmények garantálásával.

→ Az energiatakarékos, hatékony eljárások, **eredményes megoldások** kidolgozásával, használatával a teljes tevékenység fenntarthatóságának és fejleszthetőségének biztosítása. Meg kell említenünk, hogy az Agorák, komplexitásukból fakadóan, esélyt adnak a költség-

► Játsszóház a Multifunkciós teremben. Csabagyöngye Kulturális Központ

tékony és fenntartható működtetésre. Ez különösen azért fontos, mert nemcsak a sok erősítő, nagyszámú fényvető és a nagy alapterülethez tartozó rengeteg világítótést pörgeti a villanyórát, de az épületek fűtési-hűtési rendszerei is többnyire elektromos árammal működnek. Szegeden például fejlett épületfelügyeleti rendszer szolgálja a költséghatékony üzemelést.

Az **alkalmasság** egy igen fontos ismérvéről külön kell beszélnünk, ez pedig a **funkcionalitás-multifunkcionalitás** párhuzama. A kiemelés oka, hogy a **közművelődés** önmagában is egy **multifunkciós tevékenység**, ezért színtereinek és technikai felszerelésének működtetése során az Agora-típusú intézmények kiemelt figyelmet fordítanak a sokrétű kihasználhatóság lehetőségeinek megteremtésére, működőképességének biztosítására.

A **multifunkcionalitás** építészeti megoldásai az Agorákban igen változatosak. A legtöbb helyen ez egyrészt egy nagyobb terem kisebb részekre osztását jelenti, általában eltolható, akusztikai falak segítségével. Szegeden a nagy-

lódó így három kisebb szekcióteremmé alakítható, és hasonló megoldást láthatunk a szolnoki Agora földszinti terében is. Szekszárd süllyeszthető színpaddal és mozgatható ülésrendszerrel rendelkező rendezvényterme szintén több részre osztható, míg Hódmezővásárhelyen egy emeleti többcélú teremben találunk mozgatható falat és mobil térelemeket. Békéscsabán nem a terek lezárása, hanem megnyitása volt a cél, a hangversenyterem és Agora-terem egybenytáásával egy ezerfős, impozáns tér alakítható ki.

Másrészt viszont ezeknek az épületeknek a **térszervezése**, műszaki kialakítása általában is magában hordozza a többretű szakmai funkciók minőségi kiszolgálását. A sokcélú közművelődési terek különleges technikai megoldásokat kívánnak – az építészeti koncepciók kialakítását, és a tervezések során ennek még nem volt elterjedt gyakorlata Magyarországon. Hogy egy

terem egyik nap kiállítóter, másnap egy konferenciát fogad, s két nap múltán színházzá kell hogy alakuljon, olyan flexibilis megoldásokat, magas szintű technikai minőséget kíván, melyek kidolgozása és életre hívása úttörő feladat volt mindegyik műhely számára.

Az Agorák látogatói között minden korosztály megtalálható, de legnagyobb számban a jövő nemzedék tagjait láthatjuk az érdeklődők soraiban. Úgy gondoljuk, amennyiben az ő kulturális igényeiket ezek az épületek a következő évtizedekben megfelelően ki tudják szolgálni, az lehet majd az Agora-program legnagyobb erénye és eredménye.

A *Színpad szerzői és olvasói között sokan vannak, akik cégükön, szellemi műhelyükön keresztül részesei voltak ezen új intézménytípus létrejöttének és megismertetésének. Az üzemeltetők nevében ezúton is köszönetemet fejezem ki nekik áldozatkész munkájukért.*

SZENTE BÉLA

igazgató

Csabagyöngye Kulturális Központ